

17350627

**Søløjtnant Plautins angivelse af Bering til Admiralitetskollegiet,
med beskyldning om at hans hustru, Anna Bering, har bortført to jakutiske kvinder,
og at Bering selv blander sig i sager uden for sin myndighed såsom at arrestere
løjtnant Schkader og prioren ved Vor Frelsers Kloster, og at han endvidere
uddeler fugtskadet mel og gryn til mandskabet,
tager imod bestikkelse og ikke ønsker at rejse videre fra Jakutsk**

11. november 1734 kom det i Jakutsk til et dramatisk sammenstød mellem søløjtnant Plautin og kommandanten for Okhotsk, Skornjakov-Pisarev. Det begyndte som et skænderi om sidstnævntes forfatterskab til en lærebog i geometri og udviklede sig til en langvarig fejde. De to kamphaner angav hinanden til kejserinden (se dokumenterne **17341112A** og **17341112B**). Bering, der måneden før var kommet til Jakutsk med sin familie, forsøgte at forlige dem. Som Plautins foresatte skulle han formelt tage imod løjtnantens angivelse og ekspedere den videre ad tjenestevejen, men det nægtede han at gøre under henvisning til en formel fejl ved Plautins anførsel af sin rang. Samtidig søgte han at overtale Plautin til at frafalde angivelsen.

Berings behjertede forsøg mislykkedes dog. Plautin blev ved med at kræve, at Bering skulle modtage og videresende hans angivelse. Da søløjtnanten den 1. februar 1735 bankede på Berings dør for endnu engang at spørge hvad kommandøren ville foretage sig for at sikre ham tilfredshed i geometri-fejden, blev han anholdt og sat i husarrest til 23. juli.

Husarrest i Jakutsk var bestemt ikke nogen fornøjelse. Plautins kårde og musket blev beslaglagt, og en vagt på fire soldater og en underofficer skulle overvåge ham. En soldat skulle altid stå skildvagt ved hans dør, og underofficeren skulle overnatte sammen med Plautin i dennes værelse. På den anden side havde den arresterede masser af ledig tid. Den brugte Plautin til bl.a. at skrive angivelser mod alle involverede personer, heriblandt Bering og hans hustru, som i det herværende dokument beskyldes for en hel byge af lovovertrædelser.

Det er svært at vide, hvor sandfærdige Plautins beskyldninger er, eller i hvert fald hvor rigtig hans tolkning af de enkelte hændelser er. Men formålet er klart. Da Plautin først havde indset, at hans sag ville blive fremlagt for Admiralitetskollegiet gennem Berings rapporter og ud fra Berings synspunkt, søgte han at undergrave kollegiets tillid til Bering med sin angivelse.

Det lykkedes i vid udstrækning. Angivelsen nåede faktisk frem til Skt. Petersborg og farvede myndighedernes opfattelse af hvad ekspeditionen foretog sig i det fjerne Østsibirien. Citater fra den dukkede senere op i flere skrivelser fra Admiralitetskollegiet. Herfra er de vandret videre i den videnskabelige litteratur som Admiralitetskollegiets egen opfattelse.

Efterfølgende måtte både Bering og vidnerne til geometri-skænderiet bruge en del tid på at retfærdiggøre sig selv.

Det originale dokument er skrevet og underskrevet egenhændigt af Plautin og befinder sig på det Russiske Statsarkiv for Krigsflåden (RGAVMF), fond 216, reg. 1, sag 15, s. 2-4. Det er oversat efter VKE 2, s. 299-305.

[Oversættelsen © Peter Ulf Møller og Natasha Lind](#)

Indberetning til det Statslige Admiralitetskollegium
fra søløjtnant Mikhail Plautin ved Kamtjatka-ekspeditionen

Den 21. oktober i fjor, 1734, betroede trompeter ved flådens Kamtjatka-ekspedition Mikhail Toroptsov mig, at kaptajnkommandør Bering under sit ophold i Irkutsk havde haft kvarter i et hus tilhørende en borger ved navn Trifon Bretjalov.¹ Før afrejsen fra Irkutsk blev Toroptsov tilkaldt af kaptajnkommandør Berings hustru Anna,² Matvejs datter, og hun påbød Toroptsov, at han fra nævnte kaptajnkommandørs indkvarteringssted skulle stjæle førømtalte kvartervært Bretjalovs tjenestepige Natalja og tjenestekvinden Avdotja, hvilket Toroptsov længe og ihærdigt modsatte sig. Så sagde bemeldte fru Bering at de to allerede var overtalt og selv ønskede at rejse, og »du skal bare skjule dem i dit kvarter og i morgen køre dem ud af Irkutsk, det vil du ikke få nogen straf for, da det er kaptajnkommandøren selv der har givet ordre til at bortføre dem«.

Toroptsov turde ikke andet end at adlyde kommandørkonens ord, og om natten bortførte man pigen og kvinden fra Bretjalovs hus og gemte dem i hans kvarter. Den næste morgen kørte man dem fra Irkutsk i en arbejdsvogn, skjult under nogle kapper og andet tøj, så de ikke kunne ses. Da de kørte forbi kaptajnkommandørens kvarter, kiggede kommandørkonen ud ad vinduet og gjorde med armen tegn til, at de skulle skynde sig forbi kvarteret. Da man kørte dem ud af byen, befandt de sig oppe foran, hvor der ikke var nogen [lokale] hyrekuske, og da hyrekuskene var vendt om og kørt tilbage mod Irkutsk, kørte nævnte pige og kvinde videre med kaptajnkommandøren, og de bor nu hos ham.

Samme kaptajnkommandør blander sig i mange uvedkommende sager, hvad der kan forårsage betydelige forsinkelser i afsendelsen af Kamtjatka-ekspeditionen. Nærmere bestemt reagerede han i Jakutsk på protester fra den forviste Grigorij Pisarev, der er udkommanderet til kommandantskabet i Okhotsk, og arresterede løjtnant Kuzma Schkader fra det Jakutske Regiment. Da denne ikke ville lade sig arrestere uden arrestordre, samlede Bering hele sit mandskab, som i Jakutsk på den tid talte lidt over tre hundrede mand, blandt dem søløjtnant Walton. De skulle stille med gevær, og hvis de ikke havde gevær, så med kølle. Bemeldte løjtnant låste sig inde da de kom og affyrede to geværskud for at de skulle fjerne sig. Men det er tydeligt at Walton havde strenge ordrer fra kaptajnkommandøren om at han skulle pågribes, om han så skulle slås ihjel først. Han blev da også taget og sat under bevogtning af en vagtstyrke, hvortil udpegedes nogle soldater fra Kamtjatka-ekspeditionens mandskab, med en korporal i spidsen.³

Herudover har kaptajnkommandøren også blandet sig i klosterforhold. Nærmere bestemt har han fulgt en anmodning fra den præsteviede munk Feofil Drozdovskij, der fra Irkutsk er blevet udkommanderet til Kamtjatka-ekspeditionen og nu står under kaptajnkommandørens kommando, om at arrestere prioren ved Vor Frelers Kloster i Jakutsk, Arsenij Baklanovskij. Han har nu til dato holdt nævnte prior i lænker i seks måneder under en vagt af soldater ligeledes fra Kamtjatka-ekspeditionen, skønt hverken kaptajnkommandøren eller førnævnte munk har noget at gøre med prioren eller klosteret og heller ikke med klosterets bidragydere. Det var ganske unødvendigt at udkommandere disse soldater, og derfor sker der et overflødig spild af løn, for de udretter ikke noget der falder ind under Kamtjatka-ekspeditionen, men får ikke desto mindre løn af Kamtjatka-ekspeditionens pengepung.

Samme kaptajnkommandør har givet ordre til uddeling af fugtigt mel og gryn i betydelig mængde som proviant til mandskabet. Det var løjtnant Walton der havde gjort det vådt, da han under sejlads på Lena-floden slog hul i en pram. Dette mel og gryn var efter løjtnant Prontjisjtjevs og mit eget vidnesbyrd fordærvet, og alle underofficerer skrev under på at det var fordærvet og lavede en approbation, og fra mandskabet kom der anmodning om, at det ikke blev uddelt til dem som proviant. Løjtnant Walton ville ellers have foretaget en udlevering. Det blev så lagt til side, indtil kaptajnkommandørens ankomst fra Irkutsk. Da kaptajnkommandøren var ankommet, gav han ordre til at uddele det uden ny inspektion, og de tjenstgørende vovede ikke at nægte at modtage denne

fordærvede proviant, skønt de alle tidligere i geleddet havde bedt om udsættelse til Berings ankomst og havde erklæret det fordærvet.

Senere da jeg, undertegnede, allerede var blevet arresteret af kaptajnkommmandøren – uden grund som det fremgår af mit bønsskrift – så bragte en stakkels soldat ved navn Denis Revutov mig nogle af de våde gryn og bad om jeg dog ikke kunne anmode om, at denne ubrugelige proviant ikke blev uddelt, fordi, som han sagde, »vi allerede nogle måneder kun har fået proviant, hvor det gode er blandet halvt op, og melet er ubrugeligt til bading. Hvad værre er, vi mærker ingen mæthed, fordi det har været i vandet så længe, og grynene er så sure at de ikke er til at tage i munden«. Hertil svarede jeg ham, at jeg nu ikke længere kunne anmode om disse ting, fordi det ikke alene var blevet afslået af ledelsen, men også fordi jeg nu var under bevogtning.

Den forkærlighed som kaptajnkommmandøren nærer for løjtnant Walton, skal tydeligvis sikre at han, Walton, uden modsigelse udfører alt efter kaptajnkommmandørens vilje, hvad denne end måtte ønske, også selvom det er ureglementeret. Det er tydeligt at han udnyttede bemeldte Walton til at aflægge falsk vidnesbyrd angående mit bønsskrift mod Grigorij Pisarev, da denne ville stikke mig ned og Walton forhindrede ham i at trække kården, som beskrevet i mit bønsskrift.⁴ Efter at have arresteret mig, beordrede han Walton til at indgive skriftligt vidnesbyrd, som denne skulle skrive hjemme i sit kvarter. Og Walton skrev det, men om det blev afleveret til kaptajnkommmandøren eller ej, ved jeg ikke med sikkerhed. Samme kaptajnkommmandør sendte ham til løjtnant Schkader, om hvem jeg ovenfor fortalte, at han er blevet arresteret af kaptajnkommmandøren, endda flere gange, for at Schkader skulle give ham, kaptajnkommmandøren, gaver. Schkader forærede ham zobelskind, fordi han var kommet under angreb og fik bebrejdelser for, at han, Schkader, ikke løslod og overdrog til ham [dvs. Bering] den tidligere jakutske vojevode, Zjadovskij, som Schkader havde officiel ordre til at forhøre og holde under bevogtning. Denne Zjadovskij indfandt sig flere gange om aftenen hos kaptajnkommmandøren og sad der uden bevogtning til midnat. Denne venlighed fra kaptajnkommmandørens side over for Zjadovskij havde øjensynligt ikke andet formål end at få nogle godbidder, for han havde ikke tidligere kendt Zjadovskij.

Hvis det behøves, og hvis det behager det Statslige Admiralitetskollegium at inspicere i den nærmeste fremtid for at få en afsløring, så kan man konfiskere et skrin af mammut-elfenben, omkring en halv arsjin⁵ langt eller mere, som er blevet set i kaptajnkommmandørens soveværelse, men tilhører Zjadovskij. Bagefter vil de så ved forhør komme til at indrømme, at det er en gave. Heller ikke hans hustru er uden for mistanke om at modtage gaver fra Zjadovskij, for alle hans ting er registreret efter ordre. Han sad jo fængslet i Jakutsk for alvorlige anklager og blev i december 1734 under bevogtning ført videre til det Sibiriske Guvernementskancelli [i Tobolsk].

Dengang kaptajnkommmandøren fik zobelskind fra Schkader via Walton, så forærede han Schkader en violin der tilhørte staten, og som han havde taget fra den førnævnte trompeter Mikhail Toroptsov. Kaptajnkommmandøren nærer håb om, at Schkader på grund af sin store lyst til violiner ville forære ham, kaptajnkommmandøren, en hel del til gengæld. Det er tydeligt at Schkader efter at have modtaget violinen ikke gengældte gaven, og måske ikke havde noget at gengælde med. Under påskud af en klage blev han så arresteret, som anført ovenfor.

Bemeldte kaptajnkommmandør tog til sig selv og gav til førnævnte Walton nogle pud⁶ af statens rugmel, den gode og ikke den omtalte fugtige, og ikke til noget nødvendigt formål, men til brændevinsbrænding. Og i hans kvarter brændte en tjenstgørende ved Kamtjatka-ekspeditionen, matrosen Ivan Sibirjak, og dennes hjælpere hele vinteren igennem brændevin. Og der blev øjensynligt brændt så meget, at der blev foræret væk af denne brændevin i dobbelt styrke til den jakutske adelssøn Ivan Sjestakov, og til omtalte Zjadovskijs hustru Afimja, Grigorijs datter, som var blevet tilbage i Jakutsk efter at hendes mand var blevet ført af sted under bevogtning, og andre rige folk fik muligvis også den slags foræringer, for at de så skulle gøre flerfoldig gengæld med gaver. Det er umuligt at undlade at give gaver, for han kan gennem vojevodens kancelli rekvirere folk til

sit mandskab, og ingen har lyst til at skilles fra hjemmet. Brændevin af dobbelt styrke sælges i Jakutsk til otte rubler for en spand.⁷

Det Sibiriske Guvernementskancelli har afgivet den forviste tidligere kommissarius Berjozin sammen med andre forviste til at arbejde under kaptajn Spangbergs kommando. Men da Berjozin under rejsen deserterede fra nævnte kaptajn Spangberg ved Aldan-floden, lod omtalte kaptajnkommmandør ham slippe uden straf og dom. Samme Berjozin er nu indrullet i Pisarevs mandskab og bærer kårde, men til Pisarev selv er der ikke udleveret kårde, ej heller er han dækket med fanen, som det hedder i Militærstatutten og i Flådereglementet.⁸ Berjozin er tilmed i sin forvisning blevet straffet af vojevodens kancelli i Ilimsk for sine tyvagtige affærer. Og kaptajn Spangberg har på sin rejse lidt stor nød på grund af desertører, eftersom alle hans skibe måtte overvintre på Judoma og andre floder, og det er indlysende at desertørerne i høj grad var skyldige i forsinkelsen, så ikke et eneste fartøj nåede frem til Judomas Kors.⁹

Kaptajnkommmandøren selv bruger ikke sine tanker og sin energi på Kamtjatka-ekspeditionen, men er mere optaget af personlig vinding og af sin hustrus og børns fred og ro. Han ønsker ikke at forlade dem og vil gerne bare blive længst muligt i Jakutsk sammen med dem, fordi rejsen til Okhotsk er så drøj.¹⁰ Derfor blander han sig også i ting der ikke vedkommer ham, som beskrevet ovenfor, og han har åbenbart tænkt sig at forblive i Jakutsk lige til den dag der kommer en streng ordre til ham om at rejse videre, eller til han tager imod de gode råd fra kaptajn Tjirikov, som nu er ankommet til Jakutsk og ønsker at fortsætte togtet uden først at gå i land, med mindre kaptajnkommmandøren holder ham tilbage.¹¹

Samme kaptajnkommmandør har intet meddelt os om det han fik tilsendt med en forordning fra det Sibiriske Kancelli, og som også er henvendt til alle officerer under hans kommando. Efter hvad jeg hører, modtog han forordningen allerede da vi var i Tobolsk, men viste den kun til kaptajn Tjirikov.¹² Undertegnede, og ligeledes løjtnanterne Walton og Prontjistsjev, fik besked om at skrive den af i Jakutsk, i januar indeværende år 1735, men andre, siger man, har endnu ikke fået den, heriblandt løjtnant Waxell. Af den grund var vi ikke i stand til at råde kaptajn Spangberg i Ustkutsk fæstningsby, hvor skibene blev bygget. Det havde været muligt at bygge nogle små fartøjer, såkaldte kajukker, som kun laster godt 200 pud.¹³

Endvidere modtog samme kaptajnkommmandør under sit ophold i Irkutsk i 1734 af kommissarius Tjeglov, der stod under hans kommando, 900 rubler af statens penge til egne indkøb. Med disse penge sendte han bådsmandsmat Aleksej Ivanov og flere andre til Kjakhta på den kinesiske grænse.¹⁴ Kaptajnkommmandøren havde imidlertid taget hele sin løn for 1734 ud allerede i Tobolsk, da han også gav ordre til at lønnen skulle udbetales til mandskabet. Så da han tog disse penge ud til egne indkøb, så manglede han stadig mere end seks måneder i at have tjent det forrige beløb. Derimod udbetaler han i indeværende år 1735 løn til sit mandskab for nogle måneder ad gangen efter at den er indtjent.

Hvilket hermed anmeldes til det Statslige Admiralitetskollegium af søløjtnant Mikhail Plautin, 27. juni 1735. Denne anmeldelse er egenhændigt undertegnet løjtnant Mikhail Plautin.

¹ På udrejsen under Anden Kamtjatka-ekspedition tilbragte Bering sommeren (fra juni) og det tidlige efterår i Irkutsk. Han ankom til Jakutsk 23. oktober 1734.

² Anna Christina Bering, født Pülse, fødsels- og dødsdato ukendt.

³ Berings arrestation af løjtnant Schkader fandt sted ca. 1. marts 1735. Bering sendte en rapport herom til det Sibiriske Guvernementskancelli den 4. marts.

⁴ Se dok. **17341112A**

⁵ Arsjin, russisk længdemål (= 0,711 m).

⁶ Pud, russisk vægtenhed (= 16,375 kg).

⁷ Spand, russisk rummål (= 12,3 l)

⁸ Militærstatutten fra 1716 og Flådereglementet fra 1720, to berømte lovsamlinger fra Peter den Stores reformarbejde. Begge var i kraft til langt op i 1700-tallet.

⁹ Kaptajn Spangberg ankom til Okhtosk i begyndelsen af oktober 1734, men måtte efterlade sine skibe fastfrosne i isen på Judoma-floden og andre floder.

¹⁰ På ekspeditionen medbragte Bering foruden hustruen Anna Christina også parrets to yngste børn: Anton (f. 1730) og Anna Hedwig Helena (født ca. 1731). Det var planen at de kun skulle med til Jakutsk, men det endte med at de fulgte efter Bering helt til Okhotsk, hvor de alle boede til august 1740.

¹¹ Kaptajn Tjirikov ankom til Jakutsk ad Lena-floden fra Ustkutsk den 14. juni 1735, med hovedparten af ekspeditionens udrustning og proviant fordelt på 55 flodfartøjer af forskellig slags.

¹² Bering opholdt sig i Tobolsk fra 2. december 1733 til 16. februar 1734.

¹³ Den pågældende forordning fra det Sibiriske Kancelli er vi ikke stødt på. Den er muligvis ikke bevaret. Plautin antyder, at hvis Bering havde indviet flere af sine officerer i dens indhold, kunne de have rådet Spangberg til at bygge flere små fragtbåde til flodtransporten af ekspeditionens materiel og proviant til Jakutsk og Okhotsk. Det fremgår af Spangbergs rapport af 30. december 1733 til Admiralitetskollegiet om bådebyggeriet i Ustkutsk, at han satsede på at bygge 7 pramme der hver lastede op til 8000 pud eller 130 ton (VKE 1, s. 570).

¹⁴ I Kjakhta fandtes et kæmpemæssigt marked, hvor kinesiske købmænd solgte deres varer. Blandt de ejendele Berings hustrus siden bragte med hjem fra Sibirien var der mange, især tekstiler, der var forseglet med Kjakhta-toldens segl.